

АНОТАЦІЯ

Шевченко Дар'я Вадимівна. Довершена модель скрипаля-виконавця у культурному і музичному просторі епохи постмодерна. – Наукове обґрунтування творчого мистецького проекту, поданого на здобуття ступеня доктор мистецтва (спеціальність 025 – Музичне мистецтво, галузь знань 02 – Культура і мистецтво). Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової, Міністерство культури та інформаційної політики України. Одеса, 2023.

Творчий мистецький проект спрямований на вивчення розвитку світової і вітчизняної музичної культури та феномену постаті скрипаля-виконавця, його музичної ідентичності; розуміння універсальності музики як мови, що об'єднує різні культури та стилі; розгляд впливу різних стилів, шкіл та культурних традицій на виконавців та їхні інтерпретації.

Також проект може сприяти більш глибокому розумінню важливості універсального підходу до музики та значущого внеску Одеської скрипкової школи в історію скрипкового виконавства. Завдяки історичному контексту розвитку скрипкового виконавства в Одесі, зокрема, різним етапам розвитку міста та культури, що впливали на музичну сцену та розвиток музичної культури в цьому регіоні.

Творча складова проекту представлена концертними програмами різних жанрів. В рамках творчого мистецького проекту, у Великій залі ОНМА ім. А. Нежданової, було здійснено ряд концертів в якості солістки (березень, червень 2023 року). Були представлені такі твори як: Скрипкові концерти В. Уолтона та І. Стравінського, Й. Брамс – Соната №3 для скрипки та фортепіано, твори Ф. Крейслера, П. Сарасате, Р. Глієра. Партія фортепіано – Хижняк К.О.

14 вересня 2021 року у Великій залі Одеської філармонії імені Д. Ойстраха в рамках 27-го Міжнародного фестивалю сучасного мистецтва Two Days and Two Nights of New Music, при підтримці Українського культурного фонду, Асоціації «Нової музики» і Товариства сучасної музики ISCM, Д.

Шевченко виконала твір одеського композитора - Сонату для скрипки та фортепіано №3, О. Красотова.

Протягом 2023 року відбувалися концертні виступи у складі різних ансамблів та у якості солістки, на різних концертних майданчиках м. Одеси (Одеський музей західного і східного мистецтва, Євангельська Реформатська Пресвітеріанська Церква, Одеський історико-краєзнавчий музей, Одеський літературний музей, Будинок вчених, Одеський колледж мистецтв та культури ім. К. Ф. Данькевича). В програмі прозвучали твори Л. Бетховена, Й. Брамса, Й. Гайдна, О. Красотова, Р. Глієра, М. Лисенка, М. Скорика.

17 грудня 2022 року Д. Шевченко, разом зі студентами ОНМА ім. А. Нежданової (М. Безчаснов, П. Самофалова, Д. Куковякін та О. Вольвак), приймала участь в проєкті камерної музики кандидата мистецтвознавства, доцента - Зими Л. В.

8 травня 2023 року, Велика зала ОНМА ім. А. Нежданової. Д. Шевченко приймала участь у концерті камерної музики. Публіці була представлена Соната для скрипки та фортепіано Ф. Пуленка (партія фортепіано Вольвак О.)

30 вересня 2023 року Д. Шевченко прийняла участь у Фестивалі камерної музики «Arte da Camera: ансамблевий простір», що відбувся у Великій залі ОНМА ім. А. Нежданової. В програмі фестивалю було виконано Сонату для скрипки та фортепіано Кароля Шимановського (партія фортепіано – Вольвак О).

9 березня 2023 року, в рамках творчого проєкту, під керівництвом доцента, Заслуженого артиста України – Чекалюка В.В та у співпраці з лауреатом Міжнародних конкурсів – Железняком С. (контрабас), був представлений музичний твір Дж. Боттезіні – «Концертний дует для скрипки та контрабаса» (партія фортепіано – Плеханова А).

21 травня 2023 року відбувся сольний концерт у Одеському будинку-музеї ім. М.К Реріха, де слухачі мали змогу почути Камерну симфонію для скрипки з оркестром (в перекладі для скрипки з фортепіано) В. С. Губаренка,

та твори одеських композиторів, зокрема скрипкові сонати Я. Фрейдліна, О. Красотова та А. Томльонової (партія фортепіано – М. Колодочка).

27 травня 2023 року в рамках творчого мистецького проекту: «Довершена модель скрипаля-виконавця у культурному і музичному просторі епохи постмодерна» (у співпраці з Академією Української музики) у м. Чернігів (Велика зала музичної школи №1 ім. С. Вільконського), Д. Шевченко був представлений сольний концерт музики українських композиторів, де прозвучала Соната для скрипки та фортепіано В. Косенко, «Прелюд» М. Ревуцького (в обробці Заслуженого діяча мистецтв України - Данилевського А.М), «Українська поема Є. Станковича та «Іспанський танець» М. Скорика (партія фортепіано – М. Колодочка).

В науковому обґрунтуванні досліджується феномен скрипаля-виконавця в епоху постмодерна, в контексті розвитку культури та мистецтва, що є важливим аспектом культури ХХ століття. Розглядається історичний розвиток загальної та музичної культури, скрипкових шкіл. Аналізуються основні риси постмодернізму в контексті культури ХХ століття.

Наукова новизна дослідження позначається тим, що предметом спеціальної уваги стають різні грані творчості та важливість і комплексність підходу до формування виконавської культури скрипаля. Основні досягнення та результати дослідження включають визначення виконавської культури; систематизації світових скрипкових шкіл та традицій (що може бути корисним для студентів і дослідників). Чіткому розумінню цих термінів сприяє дослідження і уточнення таких понять, як «виконавський стиль», «інтерпретація», «модель виконавця-скрипаля». Розгляд теоретичних і практичних підходів до художньої інтерпретації музики, що стимулює встановити зв'язок між теорією та практикою виконавського мистецтва. Визначення понять: особистість як суб'єкт творення фахової культури, де розгляд особистості як ключового суб'єкта формування виконавської культури розкриває її роль у творенні музичного мистецтва. Мистецько-персоналізований підхід спрямовано на розвиток неповторних якостей

виконавської особистості, важливий для створення оригінального виконавського стилю та сприяє творчому розвитку музиканта. За результатами дослідження можливо скласти методичні матеріали для музичних педагогів та виконавців, що сприятиме подальшому розвитку виконавської культури в сфері скрипкового мистецтва.

У Розділі I «Постмодерн через призму концептуального осмислення культури і мистецтва ХХ століття» постмодернізм проаналізовано, як постінтелектуалістичний, антидогматичний та антиавторитарний рух, що відкидає ідею прогресу та єдиного істинного шляху до знань і бачення світу, замість цього підкреслюючи різноманіття, багатство культур і перспектив. Визначено позицію наративів з їх децентралізацією, підкресленням множинності та постійної трансформації, адже культура постмодерну часто відображає відкритість до різноманітних поглядів та новаторських ідей, що може сприяти розвитку різноманітних наративів та розширенню їхніх меж. У цілому, культура постмодерну ставить під сумнів традиційні уявлення про наративи, руйнує їхню однозначність та сприяє розвитку багатоманітних, гнучких та експериментальних форм розповіді. Досліджено поняття «музика третього ряду» (кросовер) в контексті музичного стилю, який поєднує елементи різних стилів та жанрів, створюючи новий та унікальний звук, що надає можливість музикантам та виконавцям розширювати горизонти і експериментувати з музикою, створюючи нові та цікаві виконання та інтерпретації класичних творів, а також допомагає подолати традиційні межі між стилями та культурами, роблячи класичну музику більш доступною та цікавою для різних аудиторій.

Розділ II «Виконавчі традиції та стилі світової та української скрипкової школи», розглянуто поняття «музичний стиль», який може бути дуже різноманітним і розподілятися на різні категорії в залежності від різних параметрів, таких як жанр, епоха, національна або регіональна специфіка, тощо. Досліджено поняття «індивідуальний стиль» у музиці, що визначається комплексом факторів, включаючи природні здібності, особистісні

особливості, методи та методи роботи (полістилістика надає композиторам та виконавцям можливість виражати свою унікальну ідентичність та творчий підхід через поєднання різних стилів, жанрів та технік). Проаналізовано поняття: «автентичний» та «академічний» (мейнстрімовий) стилі виконання. Зосереджено увагу на гендерному питанні, а саме на феномені жінки-скрипальки в епоху постмодерну, її важливій ролі в розвитку класичної музики і створенню та виконанню низки відомих творів, що розширили музичну спадщину.

У Розділі III «Скрипкова творчість І. Стравінського у контексті формування образу скрипаля-виконавця у постмодерністську добу» розглянуто роль сучасного скрипкового концерту, що відкриває нескінченні можливості для творчості та інновацій, і залишається живим та еволюціонуючим жанром у сучасному музичному світі. Жанр постмодернового концерту об'єднує в собі традиційні елементи з новаторськими ідеями та викликами, розширюючи межі та ролі скрипкової музики в сучасному суспільстві. Проаналізовано принципи інтерпретації та прийомів, які дозволяють розширити можливості для творчості та самовираження музиканта. Розглянуто виконавські рішення Давида Ойстраха і Анни-Софії Муттер через призму їх власного стилю та інтерпретації, а також через вплив індивідуальних характеристик і традицій виконавського мистецтва – на прикладі Концерту для скрипки з оркестром ре-мажор, І. Стравінського.

Ключові слова: культура епохи постмодерну, наратив, класичний кросовер, скрипкові виконавські школи, інтерпретація, музичний стиль, гендерна сегрегація, виконавський стиль, скрипковий концерт.

ANNOTATION

Shevchenko Darya Vadimovna. The completed model of a violinist-performer in the cultural and musical space of the postmodern era. –

Scientific substantiation of the creative art project submitted for the Doctor of Arts degree (specialty 025 – Musical art, field of knowledge 02 – Culture and art). Odesa National Academy of Music named after A.V. Nezhdanova, Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine. Odesa, 2023.

The creative art project is aimed at studying the development of world and domestic musical culture and the phenomenon of the figure of the violinist-performer, his musical identity; understanding the universality of music as a language that unites different cultures and styles; consideration of the influence of different styles, schools and cultural traditions on performers and their interpretations.

Also, the project can contribute to a deeper understanding of the importance of a universal approach to music and the significant contribution of the Odesa Violin School to the history of violin performance. Due to the historical context of the development of violin performance in Odesa, in particular, different stages of the development of the city and culture, which influenced the musical scene and the development of musical culture in this region.

The creative component of the project is represented by concert programs of various genres. As part of a creative art project, in the Great Hall of the ONMA named after A. Nezhdanova, a number of concerts were held as a soloist (March, June 2023). Such works were presented as: Violin concertos by V. Walton and I. Stravinsky, J. Brahms - Sonata No. 3 for violin and piano, works by F. Kreisler, P. Sarasate, R. Glier. Piano part – Khizhnyak K.O.

On September 14, 2021, in the Great Hall of the Odesa Philharmonic named after D. Oistrakh, as part of the 27th International Festival of Contemporary Art Two Days and Two Nights of New Music, with the support of the Ukrainian Cultural Fund, the "New Music" Association and the Society of Contemporary

Music ISCM, D. Shevchenko performed the work of the Odessa composer - Sonata for violin and piano No. 3, by O. Krasotov.

During 2023, concert performances were held as part of various ensembles and as a soloist, at various concert venues in Odessa (Odesa Museum of Western and Eastern Art, Evangelical Reformed Presbyterian Church, Odessa Historical and Local History Museum, Odessa Literary Museum, House of Scientists, Odessa College arts and culture named after K. F. Dankevich). The program featured works by L. Beethoven, J. Brahms, J. Haydn, O. Krasotov, R. Gliere, M. Lysenko, and M. Skoryk.

On December 17, 2022, D. Shevchenko, together with the students of ONMA named after A. Nezhdanova (M. Bezchasnov, P. Samofalova, D. Kukovyakin and O. Volvak), took part in the chamber music project of candidate of art history, associate professor - Zyma L.V.

On May 8, 2023, the Great Hall of the ONMA named after A. Nezhdanova. D. Shevchenko took part in a chamber music concert. Sonata for violin and piano by F. Poulenc (piano part by Volvak O.) was presented to the public.

On September 30, 2023, D. Shevchenko took part in the Chamber Music Festival "Arte da Camera: Ensemble Space", which took place in the Great Hall of the ONMA named after A. Nezhdanova. In the festival program, Karol Szymanowski's Sonata for violin and piano was performed (piano part - Volvac O).

On March 9, 2023, as part of a creative project, under the leadership of associate professor, Honored Artist of Ukraine - V.V. Chekaluk and in cooperation with the laureate of International competitions - S. Zheleznyak (double bass), the musical work of J. Bottesini - "Concert duet for violin and double bass" (piano part - Plekhanova A).

On May 21, 2023, a solo concert was held in the Odesa House-Museum named after M.K. Roerich, where listeners had the opportunity to hear Chamber Symphony for violin and orchestra (translated for violin and piano) by V.S.

Gubarenko, and works by Odessa composers, including violin sonatas by J. Freidlin, O. Krasotov, and A. Tomlyonova (piano part – M. Kolodochka).

On May 27, 2023, as part of the creative art project: "The perfect model of a violinist-performer in the cultural and musical space of the postmodern era" (in cooperation with the Academy of Ukrainian Music) in the city of Chernihiv (Great Hall of Music School No. 1 named after S. Vilkonsky), D. Shevchenko was presented with a solo concert of music by Ukrainian composers, where the Sonata for violin and piano by V. Kosenko, "Prelude" by M. Revutskyi (arranged by the Honored Worker of Arts of Ukraine - A.M. Danylevskyi), "Ukrainian poem by E. Stankovich and " Spanish dance" by M. Skoryk (piano part - M. Kolodochka).

The scientific rationale examines the phenomenon of the violinist-performer in the postmodern era, in the context of the development of culture and art, which is an important aspect of the culture of the 20th century. The historical development of general and musical culture, violin schools is considered. The main features of postmodernism in the context of the culture of the 20th century are analyzed.

The scientific novelty of the research is marked by the fact that various facets of creativity and the importance and complexity of the approach to the formation of the violinist's performance culture become the subject of special attention. The main achievements of and the results of the study include the definition of executive culture; systematization of world violin schools and traditions (which may be useful for students and researchers). A clear understanding of these terms is facilitated by research and clarification of such concepts as "performance style", "interpretation", "model of a violinist". Consideration of theoretical and practical approaches to the artistic interpretation of music, stimulating to establish a connection between the theory and practice of performing arts. Definition of concepts: the individual as a subject of creation of professional culture, where consideration of the individual as a key subject of the formation of performing culture reveals its role in the creation of musical art. The artistic and personalized approach is aimed at the development of unique qualities

of the performing personality, which is important for creating an original performing style and contributes to the creative development of the musician. Based on the results of the research, it is possible to create methodical materials for music teachers and performers, which will contribute to the further development of performance culture in the field of violin art.

In Chapter I "Postmodernism through the prism of the conceptual understanding of culture and art of the 20th century", postmodernism is analyzed as a post-intellectualist, anti-dogmatic and anti-authoritarian movement that rejects the idea of progress and the only true path to knowledge and vision of the world, instead emphasizing the diversity, richness of cultures and perspectives. The position of narratives with their decentralization, emphasis on multiplicity and constant transformation is determined, because postmodern culture often reflects openness to diverse views and innovative ideas, which can contribute to the development of diverse narratives and the expansion of their boundaries. In general, postmodern culture questions traditional ideas about narratives, destroys their unambiguity, and promotes the development of multifaceted, flexible and experimental forms of storytelling. The concept of "music of the third row" (crossover) was studied in the context of a musical style that combines elements of different styles and genres, creating a new and unique sound, which gives musicians and performers the opportunity to expand their horizons and experiment with music, creating new and interesting performances and interpretations of classical works, and helps to bridge traditional boundaries between styles and cultures, making classical music more accessible and interesting to different audiences.

Chapter II "Performance traditions and styles of the world and Ukrainian violin school" examines the concept of "musical style", which can be very diverse and be divided into different categories depending on various parameters, such as genre, era, national or regional specifics, etc. The concept of "individual style" in music is studied, which is determined by a complex of factors, including natural abilities, personal characteristics, methods and methods of work (polystylistics

gives composers and performers the opportunity to express their unique identity and creative approach through a combination of different styles, genres and techniques). The performance styles of violinists D. Oistrakh and A.-S. Mutter, as well as the concept of: "authentic" and "academic" (mainstream) performance styles. Attention is focused on the gender issue, namely on the phenomenon of the female violinist in the postmodern era, her important role in the development of classical music and the creation and performance of a number of famous works that expanded the musical heritage.

Chapter III "Violin work of I. Stravinsky in the context of the formation of the image of a violinist-performer in the postmodern era" examines the role of the modern violin concerto, which opens up endless possibilities for creativity and innovation and remains a living and evolving genre in the modern musical world. The postmodern concert genre combines traditional elements with innovative ideas and challenges, expanding the boundaries and roles of violin music in modern society. The principles of interpretation and techniques that allow expanding opportunities for creativity and self-expression of a musician are analyzed. The performing decisions of David Oistrakh and Anna-Sofia Mutter are considered through the prism of their own style and interpretation, as well as through the influence of individual characteristics and traditions of performing art - using the example of I. Stravinsky's Violin Concerto with Orchestra in D major.

Key words: culture of the postmodern era, narrative, classical crossover, violin performance schools, interpretation, musical style, gender segregation, performance style, violin concerto.